

1

Bornholm? Bornholm!

Naše CK, jež obsluhuje již léta pouze dva klienty, nám nabídla cestu na tento ostrov v Baltu, který patří dánskému království. Chvíli jsme váhali, ale protože v obytné máme CD s textem Zdeňka Rytíře, který vložil do hrdla nezapomenutelnému Michalu Tučnému... kde jsem ještě nebyl, tak se zastavím..., zahájili jsme přípravy na cestu.

*Text a foto:
Jana a Jiří Chválovi
Redakčně kráceno*

Větší část pevninského Dánska jsme absolvovali v roce 2016 (viz CCC 1/2018). Loni hned v prvním kroku příprav následoval šok – cestovní agentura, se kterou jsme měli dřívější dobrou zkušenost, nám sdělila, že na Bornholm (43 000 obyvatel) už nezajišťuje dopravu žádná lodní společnost. Posléze se opravili, že nespolečnost, která zajišťuje trajekty na tento ostrov. Pružně nám však nabídli okružní plavbu, pojištění a pod. My však tvrdohlavě trvali na Bornholmu. Nakonec jsme se obrátili na naše přátele z PZM (Polski Związek Motorowy) a ti nám dodali relevant-

ní informace o společnostech, které trajektovou dopravu na Bornholm provozují. Vyžádali jsme si tedy spolupráci s mladší částí rodiny a společnými silami přemohli léčky ve formě elektronické rezervace lodního lístku. Nakonec jsme získali zpáteční lístky pro dvě osoby a obytné auto za 1 698 DK (5 672 Kč). V této sumě je doprava nosiče na kola oceněna 100 DK – že by ekologická daň dánské trajektové společnosti za používání kola? Při tom ostrov je Mekkou cyklistů. Zvolili jsme pondělní dopravu tam i zpět, je levnější než víkendová. Protože čert nikdy nespí, dojednali jsme si u UAMK asistenční služby,

samozejmě s vírou že je nebudeme potřebovat. Těsně před odjezdem nám dánská lodní společnost Bornholmslinjen AS zaslala e-mailem česky pokyny pro plavbu. Tím jsme získali jistotu, že námi zasláné peníze neskončí někde na účtu nějakého hackera.

Protože plánovaná cesta měřila z Pardubic asi 760 km a ujet více než 600 km za den nepovažujeme za optimální řešení (v září měl chauffeur narozeniny s takovým číslem, že se k nim negratuluje, ale kondoluje), rozložili jsme cestu tam do dvou dnů. V Chlumci jsme překročili hranice směrem na Drážďany

a skončili v Moritzburgu, u zámku, kde se natáčely Tři oříšky pro popelku. Nedaleko zámku na adrese Moritzburg-Boxdorf, Am Weiher 4 je STLP (zjištěno z Bord Atlasu zakoupeného v redakci CCC), který servisuje zdarma (jev u nás dosti výjimečný). Za mírný poplatek se lze připojit na elektro, případně načerpat vodu.

Stále po dálnici míříme do Sassnitz, město je od přístavu vzdáleno cca 6 km, kde máme naložit našeho Pössla na trajekt. Ještě stihneme odpolední návštěvu přístavního letoviska Sassnitz a protože jsme přijeli do přístavu Mukran Port den předem, vyspíme se na ohrazeném parkovišti v přístavu za poplatek 6 € – platí se v automatu při odjezdu, kartou nebo cash. Máme však dojem, že znalci spali před branami přístavu gratis (nezkoušeli jsme) – Im Fährhafen 20. Čtečka v bráně přístavu se přesvědčí o tom, že majitelé příslušného papíru jsou ti praví a automat otevírá závoru do prostoru nalodění, nikde žádný personál. Po návštěvě free shopu nakládáme, v 11:50 odplouváme, křídové útesy Rujány mizí, míváme farmu větrných elektráren, kotvených v moři a po plavbě trávající 3 hodiny a dvacet minut přistáváme 5. 9. 2022 v hlavním městě ostrova, v přístavu Ronne. Vzpomínáme, že v roce 1975 jsme takto poprvé opouštěli tábor socialismu a míru (ty větrné farmy

2

tam tehdy nebyly, útesy ano), při cestě do Švédska díky tematickému zájezdu Svazu turistiky ČSTV. Autor upozorňuje, že jsme se vrátili, v jisté organizaci jsme nikdy nebyli. Tehdy to byl zájezd skupiny asi šesti osobních aut (my VAZ 2103) se stany. Při dopravě lodí stojíme před dvounápravovým karavanem; o manipulaci s touto soupravou bych rozhodně neusiloval. Cena za přepravu lodí

zahrnuje i přepravu osob, které cestují v autě.

Na ostrov se doporučuje jezdit do 15. 9., poté sezona slábne, mnohá zařízení zavírají. Začátkem září se dá čekat menší nápor turistů, a také to tak bylo. Hned v centru města s cca 15 000 obyvateli je u výjezdu z přístavu informační centrum, stavujeme se tam. Na náš dotaz, zda lze na ostrově stát s obytkou mimo kemp, paní s úsměvem odpovídá, že to povoleno není. Nedodává však, že je to tolerováno. Zásobení mapami a prospekty vyrazíme za poznáním Bornholmu.

[1] Ve Třech oříšcích pro popelku (zámek Moritzburg) se objevila pouze jedna koňská síla.

[2] Centrum hlavního města ostrova příliš velkoměstský dojem nedělá.

[3] Jeden ze symbolů Ronne – osmiboký maják.

[4] Na hřbitově lze zalévat pomocí vozíku – karavanisté to znají při dopravě kazety z chemického WC.

3

4

Karavanisté vítáni

Obvod ostrova měří 120 km, nakopec na ostrově natočíme cca 320 km. S pumpami to nepřehánějí, ale ve větších místech tankování možné je. Většinou tankujete u automatu, platíte kartou. Po opuštění infocentra získáváme dojem, že nám bylo připraveno velkolepé uvítání. Kolem nás pochoduje kapela, doprovázená četou s prapory a jednotkou dánské královské armády. Protože si nás jinak nikdo nevšímá, soudíme, že se zřejmě jedná o nějakou místní parádu. Máme mimořádnou příležitost zahlédnout místní policii, protože údajně jediná policejní služebna na

5

ostrově je právě v Ronne a zřejmě polovina mužstva asistuje u průvodu. Slabé obsazení ostrova policií lze vysvětlit tím, že na ostrově je nulová kriminalita. O tom se přesvědčujeme i tak, že mnohde jsou nabízeny zemědělské produkty (i jiné výrobky) bez dozoru, pouze s cenovkou a kasičkou. Zbytek odpoledne trávíme prohlídkou historického centra Ronne – typické dánské hrázděné domy, dlážděné uličky, hospůdky a kavárničky, nezbytné dánské vlajky, včetně vlastní vlajky ostrova. Klasickou otázkou, kde budeme spát, ře-

šíme odstavením obytky v místním jachetním přístavu. Neděláme to tak sami, zdravíme se se sousedy a jsme si jisti, že to bude fungovat na celém Bornholmu.

A je to tak, vše probíhá, co do stání, tak, jak praktikujeme posledních asi 15 let při cestách po Evropě. Vždy se držíme při zdi – pouze parkujeme, neroztahujeme markýzu, po našem odjezdu nemusí nikdo nic uklízet, nepůsobíme hluk, nikdy se nehádáme s policií. Neexistuje, abychom dávali najevo, že přijeli „mistry světa“. Bohužel se tak chovají někteří naši

[5] Rovněž jachetní přístav v Hasle nevykazuje předlidněnost.

[6] Pohled z hradu Hammershus na přístav Hammerhaven s obytkami.

[7] Okolní obyvatelé hodně materiálu odvezli na stavbu svých domů, ale hrad stále působí imponantně.

novodobí karavanisté, kteří přispívají k tomu, že bude přibývat zákazů a omezení.

Druhý den ráno chceme absolvovat jedno ze dvou muzeí na Bornholmu, která nám byla doporučena. Obě jsou v Ronne. Jako první volíme Bornholms museum. Je otevřeno od 10 hodin, u muzea lze bez potíží a placení zaparkovat, vstupné činí 90 DK („voksen“ - dospělý). Prohlédneme jedinou část muzea (na přízemí a v I. patře), které má ještě řadu jiných expozic, a sice oddělení „Rusové přichází“, jež dává nahlédnout do relativně nedávné minulosti. Ostrov byl od 9. 5. 1945 okupován (osvobozen?) vojáky Rudé armády. Tito osvoboditelé opustili ostrov 5. 4. 1946. Osvobození předcházelo masivní bombardování měst Ronne a Nexø sovětským letectvem 7. a 8. května 1945. Důvodem bylo to, že německý velitel ostrova se odmítl vzdát (v té době již byla podepsána v Remeši 7. 5. 1945 kapitulace Třetí říše) a teprve 9. 5. 1945 se německá vojska na Bornholmu bezpodmínečně vzdala a na ostrov se vylodila Rudá armáda. Toto rozhodnutí německého velitele stálo životy 10 civilistů na Bornholmu a velkého množství německých vojáků a uprchlíků. Z celkového počtu 3 200 nemovitostí v Ronne bylo poškozeno 2 900, z toho 212 bylo totálně zničeno. Současný pohled Dánů na tuto etapu je obdobný našemu, někteří je považují za osvoboditele, jiní za alkoholické násilníky. Druhé muzeum si necháváme na poslední den naší cesty.

6

7

Kruhové kostely i udírna ryb

Po odjezdu z muzea volíme objezd ostrova po směru hodinových ručiček, nejdříve skaliska, poté pláže, jinak je jedno, jaký směr zvolíte, a dojedeme ke kruhovému kostelu Nykirke. Na ostrově je všude blízko, jsme tam za chvíli. Kruhových kostelů je na ostrově více, tři hlavní následně nevynecháme, tento je nejmenší. Nejstarší začal být stavěn kolem roku 1150 a všechny září bělobou. Obdobné kostely jsou i v pevninském Dánsku, asi 3, všechny vzorně udržované. Vstupné zde činí 10 DK. Všechny kruhové kostely měly původně rovnou střechu, dnes jsou opatřeny střechou kuželovou z tmavého šindele a návrat k historické podobě by se jistě neobešel bez protestů. Původně byly používány i jako obranná zařízení, zdi kostelů jsou 2 metry silné, dodnes jsou využívány k nedělním mším.

Po duchovnu následuje návštěva první „rogerí“, udírny ryb, v přístavu Hasle. Při objednávce porce uzené ryby s oblohou v ceně 76 DK se nás sympatický prodáváč ptá, odkud jsme, a po zjištění „Czech Republic“ volá kolegu, aby také viděl první živé Čechy. Posléze zjišťujeme, že tyto podniky vám také zabalí rybí pochoutku samostatně, vy si ji doplníte oblohou a porce vás vyjde na polovic. Poprvé a naposledy zkusmo pro informaci navštívíme místní kempink, kde účtují za auto, dvě osoby a elektro 200 DK za den, zřejmě již platí posezonní ceny. Po

opuštění tohoto většího přístavu zajíždíme do malinkatého přístavu Helligpeder, který na některých mapách ani není uveden. Všechna tato i nejmenší místa jsou vybavena WC s tekoucí vodou, většinou i teplou, osvětlením, topným tělesem, denním úklidem – vše zdarma. V tomto směru je Bornholm a zřejmě celé Dánsko velmocí, a to v pozitivním slova smyslu. Ještě zastavujeme v přístavu Vang, kde lze navštívit kavárny a galerie.

Na hrad a na maják

Vrcholem druhého dne pobytu na Bornholmu je návštěva nejrozsáhlejších hradních rozvalin ve Skandinávii, a sice hradu Hammershus. Hrad je přístupný zdarma, není uvedena otevírací doba, ale na parkovišti je automat, kterému odevzdáte 30 DK. Z hradu, který stojí na skále o výšce 70 m, vidíme zátoku malého přístavu Hammerhaven, kde parkuje řada obytek. Samozřejmě tam následně

[8] Přístavní bazén s trhem v Allinge.

[9] Krásný STLP v přístavu Hammerhaven – vše gratis.

[10] Maják Hammeren Fyr, aneb nejsevernější místo ostrova. Švédsko je odtud vzdáleno 37 km.

8

9

10

11

[11] Němí svědkové uplynulého času – menhiry v Stammershalle.

[12] Kruhový kostel Osterlarskirke.

[13] Na ostrově jsou pohřbeni nejen ruští bohatíři – Rudá armáda byla mnohonárodnostní.

12

odbočujeme. Nakonec nás tam stojí 11 obytek, nikde žádné omezení (v Chorvatsku nemyslitelné!), v místě jsou asi tři obydlené domky, součástí je místní bistro a víceúčelový multi-hus s kuchyňským pultem, zásuvkami 220 V, stoly a židlemi, otevřeno do cca 22 hodin – vše k dispozici a zdarma! Přiléhající WC a sprchy s teplou vodou jsou samozřejmostí. V zálivu je i malá písčitá plážička. Díky tomuto vybavení chápeme i jednu dánskou obyvatelku obytky, která chodí ráno po okolí a sbírá odpadky, které

neudělala. Tedy nejen Němci mají smysl pro pořádek. Dlouho budeme vzpomínat na toto kouzelné místo a zdejší západ slunce.

Po ránu odbočujeme k majáku Hammeren Fyr, který jsme viděli z hradu. Je to nejsevernější místo ostrova, maják je otevřen od 9 hodin, vstupné žádné. Z dánských textů, které jsou k dispozici, rozumíme pouze tomu, že odtud je 37 km do Švédska. I zde je patrné, že toto místo, které je nejsevernějším místem ostrova, bylo obsazeno Rudou armádou. Pro romantiky je nahoře k nahlédnutí pracovna strážce majáku. Okolí tohoto místa dává tušit, že zde byly lomy na zdejší kvalitní žulu, a sice granit. V blízké lokalitě Moselokken je v činnosti lom, který lze s průvodcem navštívit. V nedale-

kém přístavu Sandvig se naše cesta již stáčí na jih. Následující přístav Allinge na nás udělal dojem svým pulsujícím životem. Možná to bylo také tím, že zde byl trh. U přístavního bazénu je třetí info na naší cestě (druhé bylo v Hasle). Využíváme toho, abychom získali informace o nejzřetelnějších stopách pobytu RA na ostrově, a tím je pomník osvoboditelům na místním hřbitově, včetně pamětních desek se jmény. Po návratu ze hřbitova, který je nedaleko přístavu a infa, zjišťujeme, že za prodejnou NETTO v centru je STLP. Centrum města doporučujeme k prohlídce, opět klasické hrázděné domy a obchody.

Míjíme průmyslový přístav Tejn a zastavujeme v lokalitě Stammershalle, která se pyšní třemi menhiry. Trochu nám zamotala hlavu přírodní rezervace Dondalen, kde jsme měli najít nejvyšší vodopád v Dánsku o výšce 20 m, abychom po dlouhém hledání konstatovali, že příslušný potok je bez vody a vodopád se tudíž nekoná. Bohužel se nám podařilo minout zajímavé útesy Helligdomsklipperne, údajně je vhodnější podniknout k nim lodní výlet z Gudhjemu. Poté dojedeme do Gudhjemu, kde miníme dnešek zakončit. Vítá nás místní symbol, kterým je větrný mlýn. Nedoporučujeme sjíždět dolů do města k vodě, i v této době byl problém se zaparkováním. Lze buď pokračovat výpadovkou na Svaneke a za městem umístit bydlík na oficiálním neplaceném STLP, nebo na křižovatce na konci města odbočit

13

14

doprava, kde jsou volná parkoviště bez omezení. Město je vhodné absolvovat pěšky, nejedná se o žádné velké vzdálenosti. Je velmi živé, kavárničky, galerie, z jeho přístavu se jezdí lodí na ostrov Christianso, což miníme příští den podniknout. Protože máme ještě odpoledne čas, zajíždíme na kole do čtyři kilometry vzdáleného Osterlars, kde hned na kraji je Osterlarskirke, tedy největší kruhový kostel na ostrově z 12. století, řešený zároveň jako pevnost. Vstupné 25 DK je zřejmě ovlivněno turistickou atraktivitou místa.

Ráno natěšení vstáváme, abychom jeli na ostrov Christianso. Pán u pokladny naše nadšení zchladí, loď dnes nejede, pro rozbourené moře. Námořníci by asi plavbu zvládli (loď má délku cca 36 metrů a pojme 294 lidí), totéž se nedá říci o turistech. Víme, že poručíme větru (ten je skutečně dramatický), dešti už bylo a podřizujeme operativně plány situaci. Na Gudhejm navazuje vesnička Melsted s písčnými plážemi, divokými dunami i vlnami. V malém přístavu Listed bychom nejraději zůstali na noc, ale je příliš brzy. Zdejší samospráva umístila značku označující STLP na začátku přístavu, aby

15

hned za ní byla značka zákazu vjezdu motorových vozidel a motocyklů. Protože za tímto značením stojí dvě obytky, je zřejmé, že to tady neberou tak vážně. Dokonce jsou auta připojena na elektro.

Větrné mlýny s českou stopou

Následující městečko Svaneke začíná dřevěným větrným mlýnem (ostatní jsou zděné), který je však

[14] Samoobslužný prodej brambor, za důvěru jakost.

[15] Opuštěná pláž s piknikovým stolem.

[16] Dřevěný otočný větrák ve Svaneke.

16

bez provozu. V místě je výrobní bonbonů, jsou zařízení na zvědavce, co se týče výroby, a ukazují potřebnou technologii. Vedle je vyhlášený místní pivovar, nemůžeme oboje vynechat. Dosud jsme měli rekord, kdy jsme si dali v NY na Five Avenue půllitr piva za 8 dolarů, tehdy asi 160 Kč. Rekordy jsou od toho, aby se překonávaly; dáme si tedy 0,3 l místního moku v ceně 65 DK, tedy asi 220 Kč. Přece jenom nás to odrazuje od další rundy, místní však vesele popíjejí dál.

Je zajímavé, že na ostrově nejsou vidět větrné farmy (až na výjimky) jako v Německu, ale vítr je velmi častý. Proto označení ostrova jako ráje cyklistů platí jen z části; infrastruktura je pro cyklistiku velmi dobrá (cca 200 km cyklostezek, rozdělených asi 21 cyklotúr), zkušený cyklista však ví, že je to vždy do kopce a proti větru. I zde jsou kopce, i když místní nejvyšší hora měří 162 m, je to druhá nejvyšší hora Dánska, ale když začne vítr, je lépe cyklistiku vzdát. Při potulkách po městě ochutnáme dozrálé fíky, které si utrhneme z volně stojícího stromu. Dá se říci, že podnebí se zde blíží středomořskému. Dokonce se zde pěstuje víno a kvetou orchideje. Bornholm má nejvíce slunečných dnů v Dánsku.

Po opuštění Svaneke zastavujeme v Arsdale, kde je v chodu větrný mlýn, který skutečně mele mouku. V Holandsku jsme větráky v činnosti viděli, ale ty většinou čerpaly vodu.

[17, 18] Předválečná mlýnská stolice fy Jos. Prokopa synové, Pardubice, ČSR ve mlýně Arsdale.

[19] Jediný větrný mlýn Arsdale v provozu, mele mouku.

17

18

19

Po zaplacení vstupného 30 DK za osobu nechceme věřit svým očím: součástí zařízení je válcová stolice (ač hlavní mletí se odbývá na kamenech), vyrobená firmou Jos. Prokopa synové Pardubice, ČSR. Jedná se o nejprodávanější předválečný model „Jubilea“. Po této firmě takřka světového významu (svého času export do více než 60 států světa), založené v roce 1870, není v Pardubicích, díky zpackané privatizaci, ani stopy. Celý mlýn si můžete projít, vše je vyhotovené ve dřevě, včetně velkých ozubených kol. Jste-li uvnitř, vnímáte sílu větru, který mlýn pohání.

Lázně a nádherné pláže

Druhé největší město na ostrově je Nexø. Nemá historické centrum, až na jednoduchý protestantský kostel,

20

21

protože bylo vybombardováno souběžně s městem Ronne. Z tehdejší zástavby 959 nemovitostí bylo poškozeno 856 a totálně zničeno 175 domů. Obnova města trvala sedm let a jedinou připomínkou na nálet je kašna na náměstí a 75 dřevěných domků, které městu věnovalo po válce švédské království. Celkově věnovala sousední monarchie Bornholmu 250 dřevěných domků. Protože na celém ostrově chybí výšková zástavba, jsou bohatě dimenzovaná parkoviště poloprázdná. Toho využíváme a neakceptujeme možnost stát v přístavu, ve kterém je rovněž turistické info, za poplatek (Hafengebühr) 185 DK, elektro se účtuje dle spotřeby. Prověřujeme místní markety – máslo 200 g 18 DK, šiška chleba 33 DK, půlitrůvá láhev piva 60 DK. Město je poměrně velký průmy-

22

slový přístav, tedy pobyt u vody není vhodný; rekreační oblastí města je následná lokalita Balka s dlouhou písčnou pláží. Oblíbeným místem je další rekreační záležitost, a sice Dueodde, které je označováno za klimatické lázně (spíše lázničky), díky borovému háji. Od velkého parkoviště je nutno jít po palubovce o délce cca 1 km, mezi vřesovišti, k čistému a mělkému moři s dlouhou pláží. Zdejší pláže patří k nejkrásnějším v Evropě, písek je moučně jemný a svého času se vyvážel; používal se k vysoušení inkoustu a do přesýpacích hodin. Současnou mailovou korespondencí není nutno vysoušet, tudíž písek se již nevyváží. Jako jediní z návštěvníků si zouváme boty a brouzdáme se vodou.

Nevynechali jsme ani návštěvu paty zdejšího moderního majáku, za 10 DK a po zdolání 196 schodů zřejmě poskytuje skvělý výhled. Má však poněkud omezenou otevírací dobu 11-14 hod. Nedaří se nám najít, jsou někde skryté v borovém pobřežním háji a bez označení, dva velké betonové bunkry, které zde během WW II. vybudoval Wehrmacht. Je již pozdní odpoledne, je třeba najít místo k přespání. Mohlo by jím být malé letovisko Boderne s malým přístavem a krásnou pláží. Místo patří do pásu 30 km pláží. Je zde však značka zákazu přenocování, kterou respektujeme. Pláž však využijeme ke koupání. Dánové, pokud zde nějací jsou, na

[20] Značky jsou v rozporu, ale nikomu to nevadí – přístav Listed.

[21] Část dřevěných domků věnovaných švédským královstvím po válce městu Nexø.

[22] Nejdleší dřevěné molo severní Evropy v přístavu Arnager.

23

[23] *Museum Forvarsmuseet – v neděli zavřeno!*

[24] *Místní pěvecký spolek se loučí s odplouvající lodí v Gudhjemu.*

nás dosti nevěřícně zírají, sami v bundách. Je jisté, že ani v plné sezoně to není jako na Jadranu, ale krátké osvětlení je možné. Odjíždíme s představou, že STLP na přespání nalezneme. Stává se jím malý přístav Arnager, s nejdelším dřevěným molem severní Evropy o délce 200 m. Nad parkovištěm se zvedá vesnická zástavba, večer svítící; místo samo dýchá klidem s nádherným západem slunce.

Protože k přístavu sjíždíme podél plotu, který ohraničuje letiště Airport Arnager (jsme 8 km od Ronne), nepřekvapuje nás, že vidíme přistávající a startující letadla; na jejich počet však stačí prsty na jedné ruce.

Víme, že máme rest, a sice navštívit ostrov Christianso, který jsme minuli díky rozbořenému moři. Odjíždíme proto napříč ostrovem, asi 25 km přes vnitrozemské lesy, zpět do pří-

stavu Gudhjem, kupujeme zpáteční lodní lístky v ceně 230 DK za osobu a v 10 hodin dopoledne odplouváme na tento ostrov. Odplutí doprovází vystoupení místního pěveckého spolku; trochu s černým humorem se ujišťujeme, že se nejedná o naši poslední plavbu. Není tomu tak a po asi slabé hodině přistáváme na ostrově. Celý ostrov sloužil v historii jako námořní pevnost, dnes zde žije asi 130 stálých obyvatel. Poslední bombardování ostrova anglickými lodními děly proběhlo v roce 1808. Po vystoupení narážíme na služebnu policie, tato však již není zřejmě dávno obsazena. Na ostrově bylo také státní vězení s názvem Ballonen, jeho objekt je bez vstupného volně přístupný. Ostrov lze obejít asi za hodinu, lze navštívit dvě dělostřelecké věže za společné vstupné 40 DK. Určitě je vhodné navštívit místní jednoduchý protestantský kostel, v době naší návštěvy zde hrály varhany a podtrhovaly zvláštní atmosféru tohoto místa. Velký ostrov je spojený lávkou s menším ostrovem Frederikso, na kterém je zmíněné vězení. Krajina na ostrově zbrzděnými skalami, pokrytými mechem, údajně připomíná Faerské ostrovy. Má zde být kolonie tuleňů, tu se nám však nepodařilo objevit. Naše loď odjíždí z ostrova ve 14 hodin, je dost času na

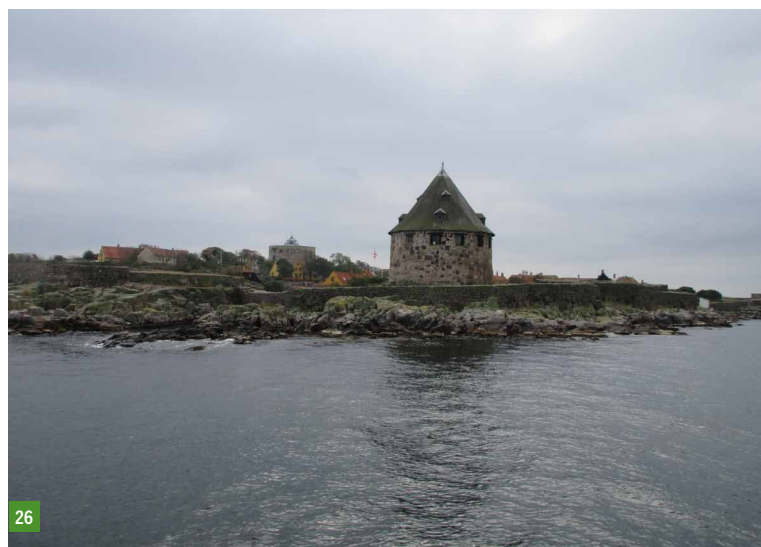
24

to, vše prozkoumat, včetně místního hřbitova. Na ostrově lze přespat, dokonce i stanovat. Nesmí se sem dovézt psi ani kočky, kola a automobily jsou vyloučeny. Na okolních nepřístupných skalnatých ostrůvcích sídlí ptačí kolonie. Lodní výlet lze podniknout rovněž s odjezdem z Gudhjemu ve 12.30 hodin. V tomto případě loď odjíždí zpět z ostrova v 16.30 hodin. Přes vnitrozemské městečko Aakirkeby s pěkným klasickým kostelem se vracíme zpět do Arnageru, abychom si zde uspořádali malý piknik a strávili nerušenou noc.

Následný den je neděle, absolvujeme poslední kruhový kostel v Nylars, kde požadují pouze dobrovolné vstupné. Je zde k vidění runový kámen z roku 1050. Kostel má druhé a třetí patro, přístupné po schodech, ve vstupu si lze opatřit prospekt kostela (také v polštině; většinou se místní domnívají, že jsme Poláci). Poté se stahujeme zpět do Ronne

25

26

na německé silnice směr polský Szczecin. Před tímto přístavem odbočíme doprava na bezplatnou rychlostní komunikaci, která po 334 km končí (zatím) v lokalitě Bolków. Jízdu po této komunikaci s mírným provozem, vybavenou odpočívadly, pumpami a WC přerušíme na noc v městečku Midzyrzecz a následný den z Bolkówa míříme přes Lubawku (vedle až na hranice je rozestavěné těleso dálnice) na přechod Královec, abychom po serpentínách okresní silnice dojeli na naši dálnici, končící u Jaroměře. Domů je to už jen kousek. Celkově náš výlet měřil 1 844 km.

[25] Tato děla hřměla naposledy v roce 1808.

[26] Malá věž námořní pevnosti na ostrově Fredrikso.

[27] Poslední foto (autoři) z Ronne.

s předpokladem, že navštívíme druhé muzeum v Ronne, a sice Forvarsmuseet, které má mít mimo jiné expozici věnovanou okupaci ostrova Wehrmachtem. Nikdy by nás nenapadlo, že muzeum může být v neděli zavřeno. Přesvědčili jsme se: může! Chybami se člověk učí, tudíž celý život studujeme. Pro naše následovníky: muzeum má otevřeno pouze od středy do soboty. Trochu rozladění navštěvujeme místní hypermarket, nakupujeme potraviny a utěšujeme se statistikou, která praví, že sedm z deseti návštěvníků ostrova se na

něj opět vrátí – ale musíme itinerář uspořádat tak, abychom byli v Ronne mezi středou a sobotou.

Obytku odstavujeme opět v jachetním přístavu, který vypadá trochu bez života; při procházce kolem jachet však vidíme, že jachty se používají podobně jako naše chaty. Aniž by vyjížděly na moře, jsou na nich jejich majitelé a relaxují. Prohlédneme si místní písčnou pláž a přespíme do pondělí. V osm hodin nakládáme auto na trajekt, abychom přistáli po 3 hodinách a dvaceti minutách opět v Sassnitz. Přes free shop vyjíždíme

27